

A min chaman Todomira,
señora do gran tesouro,
por estrela clarecida
xago neste Valedouro.

Clarecida: esclarecida (que sobresaie por méritos ou orixe)

Xago: xazo (estou tombada)

Máis treidor foi que un mour
o vilao que me vendeu,
que de Lugo a Ribadeu
todos me tiñan temour.

Treidor: traidor   **Mour:** mouro

Vilao: vilán (quen actúa de maneira ruín)

Temour: temor

De min, a triste Frouseira,
que por treizón foi vendida,
derrubada na ribeira,
ca xamais se veu vencida.

Treizón: traizón

Ca: pois   **Veu:** viu

Por treizón tamén vendido
Xesús noso Redentor,
e por aquestes treidores
Pero Pardo, meu señor.

Pero Pardo de Cela, nobre galego

Vinte e dous foron chamados
os que vendido lo han,
non por fame de sustento,
de carne, viño nin pan.

Os que o venderon

Nin por outro menester
que falsean de bondade
senón por súa vilancia
e mais por mala intención.

Vilancia: vileza

“Pranto da Frouseira” (fragmento), anónimo, s. XVI [Personificación, metáfora, antítese, hipérbato]

Respice finem

Respice finem: ten en conta o final

Morte cruel, esa treidora maña
de roubar de socato a humana vida;
¿con que ollos a puidesche ver cumprida
na Santa Reina que hoxe perde España?

Se aquel rancor que te carcome e laña
che tiña a mao, para matar, erguida,
¿non deras noutra parte esa ferida
onde non fora a lástima tamaña?

Laña: agreta, fende

Non se torcera aquel fatal costume
e a lei que iguala do morrer na sorte
os altos Reis cos baixos labradores?

Terrible, en fin, é teu poder, oh Morte,
pois diante de ti Reis e señores
son néboa, sombra, po, son vento e fume.

Vázquez de Neira, *Exequias á Raíña Margarida*, 1612 [Enumeración, apóstrofe, metáfora]

Polo camiño aí vén un home;
aínda vén lonxe, lonxe, lonxe.
Eu non sei se anda ou se corre,
porque vén lonxe, lonxe, lonxe.

Quen fora galgo,
quen fora páxaro,
quen fora vento!

Hai moito tempo que nos deixou
alá pra lonxe, lonxe, lonxe.
Anda na guerra polo Señor
alá moi lonxe, lonxe, lonxe.

Quen...

Viñeron os mouros arrenegados
alá de moi lonxe, lonxe lonxe.
Todo arrasaron e estaba el
alá moi lonxe, lonxe, lonxe.

Arrenegados: renegados (que abandonan unha crenza ou
que blasfeman)

Quen...

Aqueles homes eran uns demos
alá de moi lonxe, lonxe, lonxe.
Todo levaron e nós fuxemos
alá pra lonxe, lonxe, lonxe.

Quen...

O altariño do noso Dios
que mora lonxe, lonxe, lonxe,
quedou coma noitiña sin sol
fuxindo lonxe, lonxe, lonxe.

Quen...

Entre penedos e entre touzas,
alá moi lonxe, lonxe, lonxe,
levamos a Cristo c'outras cousas,
alá pra lonxe, lonxe, lonxe.

Touza: terreo cerrado e con vexetación

C'outras: con outras

Quen...

E os mouros arrenegados
foron detrás lonxe, lonxe,
e aqueles penedos rodeados
(era moi lonxe, lonxe, lonxe).

Quen...

“Pobres de nós!”, todos berraban
alá moi lonxe, lonxe, lonxe.
“Válenos, Cristo!”, apelidaban,
era moi lonxe, lonxe, lonxe.

Apelidar (literario): chamar ou dicir a berros

Quen...

E “Cristo!”, apelidaban
alá moi lonxe, lonxe, lonxe.
Mira que eses por ti non chaman,
diciamos lonxe, lonxe, lonxe.

Quen...

Xa dos penedos na buratiña
alá moi lonxe, lonxe, lonxe,
víanse as caras de tal xentiña;
alá moi lonxe, lonxe, lonxe.

Quen...

“Cristo! Cristo!”, todos a unha
dixemos lonxe, lonxe, lonxe.
E esmagada aquela xentiña
quedou alá lonxe, lonxe, lonxe.

Quen...

Ben te vin vir polo camiño
alá moi lonxe, lonxe, lonxe.
O Cristo amparounos, meu queridiño,
e fóronse lonxe, lonxe, lonxe.

“Saqueo de Cangas polos turcos”, anónimo, 1617 [Anáfora, xeminación, paralelismo, símil]

NA CHEGADA A OURENSE DA PRIMEIRA LOCOMOTORA

I

Velaí vén, velaí vén avantando
cómaros e corgas, e vales, e cerros.
¡Vinde vela, mociños e mozas!
¡Saudaina, rapaces e vellos!

Avantar: avanzar, ir cara a adiante
Cómaro: Pequena elevación de terreo
Corga: depresión do terreo, zona pendente

Por onde ela pasa
fecunda os terreos,
espértanse os homes,
frolecen os eidos.

Velaí vén, velaí vén tan oupada,
tan milagrosiña, con paso tan meigo,

que parece unha Nosa Señora,
unha Nosa Señora de ferro.

Tras dela non veñen
abades nin cregos;
mais vén a fartura
¡i a luz i o progreso!

II

Catedral, demagogo de pedra,
dun pobo fanático erguida no medio,
repinica esas chocas campanas
en sinal de alegría e contento.

Asocia esas voces
ao son dos pandeiros,
¡ás santas surrisas
de terras e ceos!

E ti, río dos grandes destinos,
que os himnos ensaias dos trunfos ibéricos,
requeimadas as fauces de sede
vén o monstro a beber no teu seo.

Bon samaritano,
dálle auga ao sedento;
que a máquina é o Cristo
dos tempos modernos.

CURROS ENRÍQUEZ: *Aires da miña terra*, 1880